Europski parlament
2024-2029

USVOJENI TEKSTOVI

P10_TA(2026)0068

Predstojeći Akt o europskom istraživačkom prostoru

Rezolucija Europskog parlamenta od 10. ožujka 2026. o predstojećem Aktu o europskom istraživačkom prostoru (EIP) (2025/2951(RSP))

Europski parlament,

– uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU), a posebno njegov članak 179.,

– uzimajući u obzir mandatno pismo predsjednice Komisije od 1. prosinca 2024. upućeno povjerenici za start-up poduzeća, istraživanje i inovacije,

– uzimajući u obzir program rada Komisije za 2026. (COM(2025)0870),

– uzimajući u obzir Prijedlog Komisije za preporuku Vijeća o programu politike europskog istraživačkog prostora za razdoblje 2025. – 2027. od 28. veljače 2025. (COM(2025)0062),

– uzimajući u obzir tablicu pokazatelja Europskog istraživačkog prostora (EIP) za 2024., koju je izradila Komisija,

– uzimajući u obzir izvješće Marija Draghija iz rujna 2024. naslovljeno „On the future of European competitiveness” (Budućnost europske konkurentnosti),

– uzimajući u obzir izvješće Enrica Lette iz travnja 2024. naslovljeno „Much more than a market” (Više od tržišta),

– uzimajući u obzir izvješće iz listopada 2024. koje je sastavila neovisna stručna skupina, kojom predsjeda Manuel Heitor, naslovljeno „Align, act, accelerate – Research, technology and innovation to boost European competitiveness” (Usklađivanje, djelovanje, ubrzavanje – istraživanje, tehnologija i inovacije za poticanje europske konkurentnosti),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 22. listopada 2024. naslovljenu „Provedba europskog istraživačkog prostora (EIP) – Jačanje istraživanja i inovacija u Europi: dosadašnji i budući razvoj

EIP-a” (COM(2024)0490),

– uzimajući u obzir Preporuku Vijeća od 24. lipnja 2025. o programu politike europskog istraživačkog prostora za razdoblje 2025. – 2027.[1],

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 30. rujna 2020. naslovljenu „Novi EIP za istraživanje i inovacije” (COM(2020)0628),

– uzimajući u obzir Preporuku Vijeća (EU) 2021/2122 od 26. studenoga 2021. o Paktu za istraživanje i inovacije u Europi[2],

– uzimajući u obzir program politike Europskog istraživačkog prostora 2022. – 2024.,

– uzimajući u obzir program politike Europskog istraživačkog prostora 2025. – 2027.,

– uzimajući u obzir uzimajući u obzir Deklaraciju iz Bonna o slobodi znanstvenog istraživanja,

– uzimajući u obzir svoju rezoluciju od 14. prosinca 2023. o mladim istraživačima[3],

– uzimajući u obzir svoju rezoluciju od 17. siječnja 2024. s preporukama Komisiji naslovljenu „Promicanje slobode znanstvenog istraživanja u EU-u”[4],

– uzimajući u obzir Preporuku Komisije od 11. ožujka 2005. o Europskoj povelji za istraživače i Kodeksu ponašanja pri zapošljavanju znanstvenika[5],

– uzimajući u obzir pitanja upućena Vijeću i Komisiji o predstojećem Aktu o europskom istraživačkom prostoru (O-000007/2026 – B10-0006/2026 i O-000008/2026 – B10-0007/2026),

– uzimajući u obzir članak 142. stavak 5. i članak 136. stavak 2. Poslovnika,

– uzimajući u obzir Prijedlog rezolucije Odbora za industriju, istraživanje i energetiku,

---

1 SL C, C/2025/3593, 30.6.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3593/oj.
2 SL L 431, 2.12.2021., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.
3 SL C, C/2024/4183, 2.8.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj.
4 SL C, C/2024/5713, 17.10.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj.
5 SL L 75, 22.3.2005., str. 67., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj.

A. budući da se člankom 179. UFEU-a utvrđuje cilj jačanja znanstvenih i tehnoloških temelja Unije u okviru europskog istraživačkog prostora (EIP), kojim se omogućuje slobodno kretanje istraživača, znanstvenih spoznaja i tehnologije, povećava konkurentnost i podupiru sve istraživačke aktivnosti;

B. budući da Akt o EIP-u predstavlja ključnu priliku za unapređenje europskih istraživanja reagiranjem na strukturne izazove koji utječu na ekosustav istraživanja i inovacija u EU-u, što uključuje nedovoljnu koordinaciju i suradnju, fragmentaciju sustava i nejednake rezultate;

C. budući da Akt o EIP-u može pomoći u ostvarivanju slobodnog protoka znanja (tzv. „pete slobode”) utvrđivanjem zajedničkih standarda, osiguravanjem dosljedne primjene pravila i doprinosom Planu za jedinstveno tržište do 2028. te otvaranjem kvalitetnih radnih mjesta;

D. budući da Uniji i dalje nedostaje integrirani EIP, koji privlači i zadržava talente, i to zbog prepreka kao što su nedovoljno davanje prednosti ulaganjima u istraživanje i inovacije, s obzirom na to da samo mali broj država članica ispunjava cilj od 3 % BDP-a ulaganja u istraživanje i razvoj, ali i nedovoljna koordinacija politika u području istraživanja i inovacija, kontinuirana fragmentacija, razlike u uspješnosti i prekomjerno administrativno opterećenje za istraživače i sveučilišta;

E. budući da program politike EIP-a služi kao važan neobvezujući okvir kojim se nacionalne politike i politike na razini EU-a usmjeravaju u skladu s ciljevima članka 179. UFEU-a i kojim se promiču dobrovoljna koordinacija i suradnja između država članica i Unije; budući da se ti ciljevi moraju dopuniti odredbama i poticajima u okviru budućeg Akta o EIP-u te alatima kao što je europski semestar kako bi se pružio snažniji temelj za dosljedan i visokoučinkovit EIP;

F. budući da su sloboda znanstvenog istraživanja, što uključuje neovisnost i institucionalnu autonomiju istraživača, izvrsnost, otvorenost i društvenu odgovornost, temeljne vrijednosti EIP-a i da su ključne za europsku demokraciju, konkurentnost i inovacijski kapacitet, čime Europa postaje sigurno utočište za istraživače iz cijelog svijeta;

1. podupire usklađivanje prioriteta Unije i nacionalnih prioriteta u području istraživanja i inovacija kako bi se osigurala komplementarnost, intenzivirala suradnja među sveučilištima, istraživačkim organizacijama, regijama, državama članicama i industrijama, stvorio učinkovit okvir upravljanja, povećala privlačnost istraživačkih karijera i privatnih ulaganja te postigao cilj Unije u pogledu ulaganja u istraživanje i razvoj od 3 % BDP-a;

2. poziva na dvojni pristup dobrovoljnoj suradnji u okviru programa politike EIP-a za razdoblje 2025. – 2027. u kombinaciji sa zakonodavnim mjerama, uključujući Akt o EIP-u i komplementarne inicijative, kako bi se EIP-u pružio obvezujući i provediv okvir;

3. preporučuje da Akt o EIP-u bude uredba za postizanje ciljeva iz članka 179. UFEU-a, kojom bi se osigurala izravna primjenjivost u svim državama članicama, potakli privatna ulaganja u istraživanje i razvoj, slobodno kretanje istraživača, znanstvenih spoznaja i tehnologija te kojom bi se doprinijelo smanjenju fragmentacije jedinstvenog tržišta;

4. ponovno potvrđuje važnost slobode znanstvenog istraživanja i institucionalne autonomije; poziva na to da se prijedlog Akta o EIP-u poprati zasebnim zakonodavnim prijedlogom sa zasebnom pravnom osnovom kojom se štiti temeljna sloboda znanstvenog istraživanja, uključujući minimalne standarde za prava istraživača, etičko ponašanje, integritet i institucionalnu neovisnost, te da ga se podupre učinkovitim mehanizmima praćenja;

5. poziva na to da se u Akt o EIP-u uključi cilj Unije povezan s ulaganjem najmanje 3 % BDP-a Unije u istraživanje i razvoj do 2030., a dopunjen nacionalnim ciljevima za ukupne rashode za istraživanje i razvoj, čime bi se doprinijelo tom cilju Unije; poziva države članice da poboljšaju koordinaciju ulaganja u istraživanje i razvoj uz pomoć nacionalnih planova i ciljeva kako bi se osigurala komplementarnost javnog i privatnog financiranja; potvrđuje da su poduzeća i industrije usmjereni na istraživanja ključni za poticanje privatnih ulaganja, postizanje cilja od 3 % i poticanje kvalitetnih radnih mjesta;

6. poziva na donošenje odredbi za jačanje privatnog sudjelovanja u ekosustavu istraživanja i inovacija EU-a uz pomoć bolje koordinacije i javno-privatnih partnerstva kako bi se riješio problem trajnog nedostatka ulaganja i fragmentacije tržišta te dovršila unija tržišta kapitala u cilju bržeg vrednovanja znanja, jačanja tehnološke suverenosti i podupiranja regionalnih inovacijskih ekosustava;

7. poziva na veću potporu javnim istraživanjima jačanjem financiranja europskih programa kao što je Obzor Europa; potiče države članice da povećaju financijska sredstva za sveučilišta i javne istraživačke organizacije;

8. poziva države članice da poduzmu reforme za uklanjanje prepreka slobodnom kretanju istraživača i znanja te da unaprijede prekograničnu suradnju i inovacije kako bi Europa postala uključiva i privlačna globalna istraživačka zajednica;

9. preporučuje da se u Aktu o EIP-u koriste planiranje, mjerljivi parametri i alati za praćenje, izvješćivanje i evaluacija te da se nastoji osigurati ravnoteža između istraživačkih područja te osnovnog i primijenjenog istraživanja;

10. poziva na snažnije upravljanje EIP-om i racionalizaciju postojećih instrumenata politike i praćenja;

11. poziva Komisiju i države članice da povećaju koordinaciju između nacionalnih inicijativa i inicijativa EU-a u području istraživanja i

inovacija u skladu sa sveobuhvatnim prioritetima EIP-a te da osiguraju sinergije među instrumentima i politikama financiranja država članica i Unije kako bi se ojačala vodeća znanstvena i tehnološka uloga Europe u svijetu;

12. poziva na snažnije i inkluzivnije europske inovacijske i tehnološke ekosustave s ciljem promicanja suradnje između sveučilišta, istraživačkih institucija, start-up poduzeća, MSP-ova i industrije kako bi se osigurao učinkovit i siguran prijenos znanja i bolja primjena rezultata u europskim poduzećima te kako bi se promicalo usavršavanje i prekvalifikacija kao i cjeloživotno učenje; ističe potrebu za uklanjanjem razlika u istraživanju i inovacijama među državama članicama, posebno onima sa slabijim rezultatima u tom području, kako bi se povećalo njihovo sudjelovanje u programima Unije;

13. naglašava da je za funkcionalan europski istraživački prostor potreban slobodan protok istraživača i znanja te prekogranična suradnja; poziva na konkretne mjere za olakšavanje i pojednostavnjenje karijera istraživača, posebno mladih istraživača i istraživača na početku karijere, te na poboljšanje mobilnosti, uzajamno priznavanje kvalifikacija i pojednostavnjenje postupaka izdavanja viza; ponavlja svoju potporu Europskoj povelji za istraživače; napominje da rad na daljinu i hibridni rad istraživačima otvaraju mogućnosti za rad u drugim državama članicama bez potrebe za preseljenjem;

14. potiče Komisiju i države članice da unaprijede rodnu ravnopravnost i jednake mogućnosti u području istraživanja i inovacija, osobito u nedovoljno zastupljenim sektorima, uz istodobno smanjenje razlike u plaćama između spolova;

15. ističe da treba osigurati otvoren i siguran protok znanja, bolju dostupnost istraživačke infrastrukture, vrednovanje znanja te etičku i pouzdanu upotrebu novih tehnologija, uključujući umjetnu inteligenciju, u skladu s vrijednostima i temeljnim pravima EU-a; naglašava važnost sigurnosti i integriteta istraživanja te učinkovitog širenja javno financiranih istraživanja, među ostalim u knjižnicama, uz istodobno osiguravanje zaštite prava intelektualnog vlasništva;

16. preporučuje da se Akt o EIP-u uskladi s postojećim i budućim inicijativama, kao što su Europski akt o inovacijama, Pakt za istraživanje i inovacije, Okvirni program i europski prostor obrazovanja, kako bi se osigurale reforme koje se međusobno nadopunjuju, uvođenje inovacija, mobilnost talenata i financiranje;

17. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Komisiji i Vijeću.